

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

ДІНТАНУ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТТАНУ КАФЕДРАСЫ

Факультеттің Ғылыми Кеңес мәжілісінде

Бекітілді

Факультет деканы

_____ Мейрбаев Б.Б.

№ 1 хаттама 02.09.2025 ж.

**«8Д02203 - дінтану» мамандығы 1 курс докторанттарына арналған
«Мемлекет және дін арақатынастары» пәні бойынша**

ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

5 кредит, 1 курс, ағылшын бөлімі, күзгі семестр

Алматы 2025 ж.

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын дайындаған Дінтану және мәдениеттану кафедрасының доценті Қ.С. Бағашаров.

Кафедра мәжілісінде қаралып, ұсынылды.

«29» 08. 2025 ж., хаттама № 1

Кафедра меңгерушісі _____ Құрманалиева А.Д.

Кіріспе

Пән бойынша қорытынды емтихан түрі – жазбаша (offline). Емтихан сұрақтары пән бойынша оқытылған дәріс, семинар және СӨЖ тапсырмаларының барысында құрастырылады. Емтиханға дайындық барысында курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминология мен әдістерді де қайталау қажет.

Емтихан өткізу ерекшеліктері: емтихан барысында студент емтихан сұрақтарына белгіленген кестеге сәйкес, жазбаша жауып береді. Жоғары ажыратымдылықтағы бейнекамералары бар және дыбыс жазылатын аудиториялар мен дәріс залдарында offline режимінде өтеді.

Пәннің мақсаты: Докторанттарды мемлекет пен дін арасындағы арақатынастың ислам құқық жүйесі тұрғысынан теориялық негіздерімен, шариғат нормаларының мақсаттарымен (мақасид аш-шариа), тарихи қалыптасуымен және қазіргі заманғы құқықтық, әлеуметтік, биоэтикалық, экономикалық мәселелерге қатысты қолдану тетіктерімен таныстыру. Пән аясында ислам құқық ғылымының мазмұны, құқықтық мектептер мен мәзһабтар ерекшеліктері, шариғаттың негізгі қағидаттары мен мақсаттары, сондай-ақ заманауи ислам құқықтық кеңестері мен пәтуалар талданады. Бұл пән докторанттардың мұсылмандық құқықты ғылыми тұрғыда түсіну, бағалау және қазіргі жағдайға бейімдеу қабілетін дамытуға бағытталған.

Оқыту нәтижелері:

- Мемлекет пен дін арақатынасының тарихи, құқықтық және теориялық негіздерін меңгеріп, зайырлылық, діни сенім бостандығы және конфессияаралық диалог ұғымдарын ғылыми тұрғыда талдай білу;
- Мемлекеттік-конфессиялық қатынастардың ислам құқық жүйесіндегі көріністерін, шариғат мақсаттары тұрғысынан бағалап, қазіргі әлеуметтік және құқықтық мәселелерге қатысты исламдық ұстанымдарды түсіндіре білу;
- Өртүрлі елдердегі мемлекет пен дін қатынастарының үлгілерін (теократиялық, секулярлы, мемлекеттік дін) салыстырып, олардың тиімділігін, тарихи және құқықтық ерекшеліктерін саралай білу;
- Мемлекет пен діни ұйымдар арасындағы өзара әрекеттестік механизмдерін, заңнамалық актілер мен саяси шешімдерді талдап, олардың қоғамдағы әсерін аналитикалық және рефлексиялық тұрғыда бағалай білу;
- Пәннен алған білімін болашақ кәсіби және ғылыми қызметінде қолдануға, мемлекеттік діни саясатты жетілдіруге, конфессияаралық үйлесімділік пен толеранттылық мәдениетін дамытуға бағыттай білу.

Емтиханды өткізу формасы

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША.

Жазбаша емтихан тапсыру процесі емтихан билетін автоматты түрде құруды қамтиды. Білім алушыға мәтінді берілген сұрақтар бойынша жазбаша жауап қалыптастыру қажет. Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді. Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді.

Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Бірінші блокқа оқыту объектісін білу мен түсінуді бағалайтын когнитивті (білімділік) құзыреттілік сұрақтары енеді. Бұл студенттердің оқыту аймағындағы алдыңғы қатарлы білімді түсіну мен білімін көрсету қабілетін қамтиды.

Екінші блокқа ақпаратты қолдану және талдау іскерлігін бағалайтын функционалдық құзыреттілікті анықтайтын сұрақтар кіреді. Бұл студенттердің зерттеу аймағындағы дәлелдерді қалыптастыру мен негіздеу және мәселелерді шешу арқылы өз білімін қолдана білуі және түсінуін қарастырады.

Үшінші блокқа ақпаратты синтездеу және бағалау іскерлігін анықтайтын жүйелік құзыреттілік мәселелері кіреді. Мұнда студенттердің пікірлерді дәлелдеу, эссе жазу, шығарма жазу қабілеттері бағаланады.

Пән бойынша қорытынды емтихан 15 апталық оқытудан кейін жүргізіледі. Емтихан түрі – жазбаша

Емтихан тапсыруға дайындалуға арналған тақырыптар:

1-тақырып. «Мемлекет және дін арақатынастары» пәнінің мақсаты мен міндеттері

2-тақырып. Көне дәуірдегі мемлекеттік құрылым және діннің рөлі

3-тақырып. Ежелгі өркениеттердегі мемлекет пен дін қатынастары (Грек, Мысыр, Месопотамия, Үндістан, Қытай)

4-тақырып. Мемлекет пен дін қатынастары барысында қалыптасқан терминдер және теориялық-гносеологиялық аспектілер

5-тақырып. Ортағасырлық Батыс Еуропадағы мемлекет пен дін қатынастары: папалық және корольдік билік

6-тақырып. Исламда зайырлылық түсінігі және дінтанулық білімнің мемлекеттік саясаттағы рөлі

7-тақырып. Мемлекет пен дін қатынастарының үлгілері: теократиялық, мемлекеттік дін, секулярлы модельдер

8-тақырып. Зайырлы мемлекет түсінігі мен сипаттары: Қазақстан және Түркия тәжірибесі

9-тақырып. Мемлекет пен дін қатынастарының түркиялық үлгісі және құндылықтар қалыптастырудағы мемлекеттік саясат

10-тақырып. Қазақстандағы мемлекеттік-конфессиялық қатынастардың құқықтық негіздері

11-тақырып. ҚР 2011 жылғы «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» Заңының мазмұны мен маңызы

12-тақырып. Мемлекеттік діни саясат саласындағы стратегияны қайта құрудың жаңа модельдері

13-тақырып. Мемлекет пен діннің өзара іс-қимылының негізгі үлгілері және құқықтық нормалар

14-тақырып. Мемлекеттік-конфессиялық қатынастардың даму тенденциялары мен қайшылықтары

15-тақырып. Мемлекеттік-конфессиялық қатынастардың әлемдік тәжірибесі және болашақтағы болжамдар

Ұсынылатын әдебиеттер:

Негізгі:

1. Конституция Республики Казахстан от 18 декабря 1995 г.
2. Закон Республики Казахстан от 11 октября 2011 года № 483-IV «О религиозной деятельности и религиозных объединениях» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11.12.2016 г.);
3. Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии и убеждений (1981) // Сб. междунар. договоров и законодат. актов Республики Казахстан в области прав человека. Т. 1. Ч. 1.;
4. Байтенова Н.Ж., Камалова Ф. Взаимодействие государства и религии в условиях светского государства.// Религия в современном светском государстве. Мат. респ. науч.-теор. конф., посвященной 70-летию доктора философских наук, профессора Косиченко А.Г. / Под общ. ред. Бижанова А.Х. – Алматы: Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, 2018. – 224 с. – с.28-35
5. Володина Н.В. Особенности взаимоотношений государства и религиозных объединений в странах европы для преодаления конфликтов на конфессиональной основе. //Правовая инициатива. 2013,3
6. Подопригора Р.А. Государство и религиозные организации (административно-правовые вопросы). Алмата: Издательский дом «Аркаим».2002, //Эл.версия:https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35392260#pos=1733;-45
7. Подопригора Р.А. Государство, право и религия: зарубежный опыт и казахстанские реалии. Юрист. - 2002. - №10. // Эл. версия: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1034230#pos=2;-236

Қосымша:

1. Подопригора Р.А. Государство и религиозные организации (административно-правовые вопросы). // Эл. версия: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=35392260#pos=1733;-45
2. Подопригора Р.А. Государство, право и религия: зарубежный опыт и казахстанские реалии. // Эл. версия: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1034230#pos=2;-236
3. Зыкова С.В. Связь религиозного и правового сознания. «История государства и права». - 2006г. - №9. - с.17-19.

Интернет-ресурсы:

Документация для системы базы данных, используемая для выполнения домашних заданий и проектов, будет доступна на вашей странице на сайте univer.kaznu.kz. в разделе УМКД.++

- <http://elibrary.kaznu.kz/ru>

- www.zakon.kz;

- <http://adilet.zan.kz>

БАҒАЛАУ САЯСАТЫ
BAK/MAG/DOC СТАНДАРТТЫ ЕМТІХАН: ЖАЗБАША

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы 90–100% (27-30 балл)	Жақсы 70–89% (21-26 балл)	Қанағаттанарлық 50–69% (15-20 балл)	Қанағаттанарлықсыз	
					25–49% (8-14 балл)	0-24% (0-7 балл)
1 сұрақ 30 балл	Курс теориясы мен тұжырымдамаларын білу және түсіну	«Өте жақсы» деген баға сұрақтың жан-жақты түсіндірмесі, әрбір қорытынды мен мәлімдеме үшін егжей-тегжейлі дәлелі бар, логикалық түрде құрастырылған және әзірленген тақырыптардан мысалдармен расталған жауап үшін қойылады.	«Жақсы» деген баға сұрақтың толық, бірақ толық емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған аргументтерін қамтитын және материалды беру логикасы мен реттілігін бұзуға мүмкіндік беретін жауапқа қойылады. Жауапта стильдік қателер мен терминдерді дұрыс қолданбауы кедергі келтірмейді.	«Қанағаттанарлық» бағасы билетте ұсынылған сұрақтарды толық қамтымаған, негізгі ойларды үстірт дәлелдейтін, баяндаудағы композициялық теңгерімсіздіктерге, материалды баяндау логикасы мен реттілігін бұзуға жол берген жауапқа қойылады. Әзірленген жазбаларынан мысалдармен теориялық ойлары көрсетілмейді.	Қойылған сұрақтарды дұрыс қамтымау, қате дәлелдеу, фактілік және сөздік қателер, дұрыс емес қорытындыны болжау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу...; Қорытынды бақылауды өткізу ережесін бұзу.
2 сұрақ 30 балл	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап беру, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шешу;	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, толық емес, курстың практикалық мәселелерін толық шешпей қойылған сұраққа дәлелді жауап беру; курс бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыз пайдалану;	Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткілікті ойластырылмаған жауап жоспары; тапсырмаларды шешпе алмау, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктердің	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және нәтиже жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
		90–100% (36-40 балл)	70–89% (35-28 балл)	50–69% (27-20 балл)	25–49% (19-10 балл)	0–24% (0-9 балл)
3 сұрақ 40 балл	Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі	Ғылыми ұстанымды және қолданылған әдістеме мен технологияны дәйекті, қисынды және дұрыс негіздеу, сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау, жалпы дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуда 1-2 дәлсіздікке жол беріледі (+графикалық деректер арқылы негіздеу нәтижелерін визуализациялау).	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жақсы жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер бар, сонымен қатар практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлдік жоқ	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін ең көбі-100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 30 балл, екінші сұраққа-30 балл, үшінші сұраққа - 40 балл.